

Serialların ssenarisi real həyatdan götürülür, yoxsa...

Tamaşaçı efirdə gördüyünə inanmasa, baxmaz

üzərində cərəyan edirsə və bu məqamda yeni bir şey edirsənsə, təbii ki, bu, bir qədər riskli olur. Ancaq bu yeniliyi oturmuş bir karakter üzərindən tamaşaçıya ötürdükdə, daha tez qəbul olunur. Təbii ki, bir insanı maşın vurur, bəxti heç bir işdə gətirmir, bütün bəd-bəxt hadisələr onun qabağına çıxır. Həyatda belə bir şey olmur axı".

asıldır. O ki qaldı, ssenarinin realıqla səsələməsinə, sinopsisin özü mənə ssenarist kimi real və canlı görünməyə, həmin işə əl qoymaram. Yaratdığım bütün obrazları və qurduğum bütün hadisələri, konkret olaraq, real həyatdan götürürəm. Çünki film də, serial da, elə teatrın özü də həyatdır! Həyatın səhnəyə, ekrana köçməsidir. Tamaşaçı efirdə gördüyünə inanmasa, baxmaz. İnanması üçün də, mütləqdir ki, gördüyü hadisə real hadisələr əsnasından yazılsın və ən əsası, həyatdan bir parça olsun. Hər halda, mən belə düşünürəm. Hazırda ssenaristi olduğum ARB kanalında həftə içi hər gün tamaşaçıların görüşünə gələn "Oscar production"-nin ekranlaşdırdığı "Uçurum" serialının uğur qazanmasının səbəbini də bunda görürəm. Gündəlik məişət hadisələri, sosial problemlər, erkən nikah, təhsil, ailə daxili münasibətlər bu serialın özəyidir. Və aparılan sorğular, "Youtube" kanalında yazılan minlərlə rəy bunu göstərir ki, günümüzün reallığı ilə səsələşən serial özünü tamaşaçı qarşısında doğrulda bilib. Düşünürəm ki, mənim ssenarist kimi uğurum, nə qədər də yazıçı-tərcüməçi kimi təcrübəmin olmasından, geniş mütaliəmdən irəli gəlsə də, bunun əsas səbəbi gündəlik müşahidələrimdir. Yeni real həyatı müşahidə etmədən, onu ssenariyə gətirmədən, serialın uğurlu olacağına inanmıram"

"REALLIQDAN KƏNARA ÇIXMASAQ, SSENARİ OLMAZ"

ATV telekanalında yayımlanan "O geca" serialının ssenaristi Çinare Nüsrətli deyir ki, ssenarini yazarkən ilk növbədə

xala qədər sizə məxsus olur. Obraz mənfi də, müsbət də olsa, mənim üçün çox doğmadır. Böyük çıxmasın, bunu mən yaratmışam, mən ərsəyə gətirmişəm. Ssenari yazarkən real həyat hadisələrindən istifadə edirəm. Belə olmasa, inandırıcı olmaz. Amma bu o demək deyil ki, təkcə real həyat hadisəsi yazılır, realıqdan kənara çıxmasaq, bu, ssenari olmaz. Onda adi qəzet məqaləsinə, adi hekayə, əssə və ya sənədli yazıya bənzəyər. Hər gün xəbərlərdə o qədər hadisələr görürük, amma ssenari hadisəni tamaşaçıya necə təqdim etməyinizdən asılıdır. Yazıya realıqdan yola çıxılsa da, mütləq dəyişiklik və əlavələrlə mövcud sxemə uyğunlaşdırılır. Bir filmin və ya bir serialın ərsəyə gəlməsi üçün real həyat hadisəsi kifayət etmir, əsərin fabulasından ta ki ekranlaşdırılana qədər, çox zəhmət sərf olunur".

Ssenarist ona ünvanladığımız suallara cavab verərkən bildirdi ki, bəzən yazdığı ssenarini aktyor düzgün şəkildə ifadə edə bilmir: "Ssenaridə daha çox həyatda gördüyüm, tanıdığım obrazlardan istifadə edirəm. Amma bəzən də görmək istədiklərimdən yazıram. Təbii ki, bütün bunlar cəmiyyət üçün bir mesajdır. Əgər ssenari cəmiyyətə təqdim etmək üçün yazılırsa, deməli, onlara nəyisə göstərmək, aşılmaq üçün nəzərdə tutulur. Bunun üçün də ssenaridə ən böyük rol, obrazların xarakterləri oynayır".

BU, TƏKCƏ AZƏRBAYCANDA BELƏ DEYİL

Ssenarist Arzu Soltan yeni çəkilən serialların ssenarisinin məqbul olmadığını bildirdi: "Açıq, yeni çəkilən serialları aktiv şəkildə izləmirəm, amma təsadüfən gördüklərim və başqalarından eşitdiklərimə görə, serialların ssenariləri yaxşı vəziyyətdə deyil. Bu, təkcə Azərbaycanda belə deyil. Qabaqlar biz türk seriallarını nümunə götürürdük, onlardan öyrənməyə çalışırıq. İndi türk seriallarında da eniş var. Sanki mövzu reyting naminə qoyulur, tamaşaçını cəlb etmək üçün nələrsə edilir. Dərin mənə, maraqlı süjet xətti, reallığa uyğun ssenarilər get-gedə azalır və mən buna təəssüf edirəm. Hətta, rus seriallarında da vəziyyət belədir".

SSENARİ SAHƏSİNDƏ SÜRƏTLİ GERİLƏMƏ VAR

Tanınmış rejissor Rövşən İsa xeyd edir ki, əgər ssenari pisdirsə, televiziya alar onun yayımını dayandırmalıdır: "Ssenarist düşünür ki, əgər yazıramsa, onun nə cür olmasından asılı olmayaraq yazdığım çəkilir və yayımlanır, niyə canıma cəfa verməliyəm? Onsuz da pis-yaxşı, yazdığımı çəkən tapılır. Onda da mən özümü güclü ssenarist hesab etməyə başlayıram. Bizdə realıq budur. Serial sektorundan söhbət gedirsə, aktyorlarda da, rejissorlarda da inkişaf var. Operatorlar da inkişaf edə bilib. Amma ssenari sahəsində tam əksinə, sürətlə geriləmə var. Bu sahə bizdə iflic olub. Nəzərə alın ki, bu gedişlə gələcəkdə bundan da ağır vəziyyətlə üz-üzə qalar. Bizdə keyfiyyətə önəm verən yoxdur. İki dövletin serial, kino sektorunu dəqiq bilərəm. Orda müqavilə bağlanır. Bir neçə bölüm üçün müqavilə bağlanır. Əgər reyting vermədisə, yayım dayandırılır. Amma bizdə bu əsnə, bu təcrübə yoxdur. Ona görə də, heç kimdə o məsuliyyət hissi yoxdur. Serial, film elə bir yaradıcılıq sahəsidir ki, burda zəncirvari bağlılıq var. Bunun ssenarisi də güclü olmalıdır, rejissor işi də düzgün qurulmalıdır, aktyor ifası da özünü göstərməli, bəstəkar işi də sözünü deməlidir. Yeni kompleks şəkildə peşəkarcılıq tələb olunur".

Xəyalə Rəis

Televisiya evimizin çağırılmamış qonağıdır. Evdə asudə zaman keçirmək üçün televiziya ən ideal vasitədir. Adətən bütün ailə üzvlərinin evə toplaşdığı zaman, kanallarımızda serial saatları olur. Tamaşaçılar bəzən şikayət edirlər ki, serialların ssenariləri real həyatdan tamamilə uzaqdır. Seriallarda milli mədəni dəyərlərimiz qorunmadığı, maarifləndirici nüanslara az yer verildiyi barədə də iradlar eşidirik.

Bu iradları nəzərə alıb, telekanallarımızda nümayiş olunan serialların ssenaristlərinə, müstəqil ssenaristlərə, rejissorlara müraciət etdik. Öyrənmək istədik ki, onlar ssenarini yazarkən daha çox nələrə diqqət yetirirlər. Maraqlıdır ki, fikirlər haçalandı. Ssenaristlər gördükləri işi tərifləsələr də...

"BƏZƏN ƏHVALATI ŞİŞİRTMƏYƏ MƏCBURUQ, BAŞQA ÇARƏMİZ YOXDUR"

"Xəzər" telekanalında yayımlanan "Ata ocağı" serialının ssenaristi Valeh Əhmədov deyir ki, serialın ssenarisini yazarkən, real hadisələrə əsaslanmağa çalışırlar: "Nə qədər fantaziya istifadə edirsən et, insanların yaşantılarından da nələrsə qeyd etməyə çalışırıq. Bizim 12 nəfərdən ibarət yazar qrupumuz var. Onlar hekayələri axtarıb tapır və bir yerdə müzakirə edirik. Hadisələri müəyyən istiqamətə doğru aparır və o yöndə davam edirik. Ssenarini yazarkən xarakterlərə xüsusi önəm veririk, çünki xarakter çox önəmlidir. Karakter ona həvalə olunan obrazı, o yükü peşəkar səviyyədə daşımalıdır. Nə qədər güclü ssenari yazırsan yaz, karakterin zəif olsa, o serial istədiyini kimi alınmayacaq. Biz davamlı olaraq aktyorlarla ünsiyyət qururuq. Bu yöndə rejissorlar da bizə kömək edir".

Ssenarist etiraf edir ki, bəzən mövzuları şışirtmək məcburiyyətində qalırlar: "Təbii ki, bir insanın həyatda başına bu qədər hadisə gələ bilməz. Bəzən əhvalatı şışirtməyə məcburuq, başqa çarəmiz yoxdur. Bir hadisə hər hansı xarakterin

Valeh Əhmədov qeyd etdi ki, yazdıqları ssenarilərin hər bölümündə maarifləndirici nüanslar olur. Ssenarist deyir ki, cəmiyyətə ziyan vuracaq mövzuya heç vaxt toxunmur: "Dünya praktikasında bir hadisəni reyting xətrinə şışirdirlər. Bəzi səhnələr var ki, ailə ilə birlikdə həmin səhnələrə baxmaq olmaz. Hadisə baş verir, filmə hadisənin nəticəsi qeyd olunur. Biz də hadisədən çox, nəticələri göstərməyə çalışırıq. Biz o hadisələrə də toxunmalıyıq, ancaq bəzi məqamları çox şışirtmirik".

HADİSƏLƏRİ REAL HƏYATDAN GÖTÜRÜRƏM

ARB telekanalında nümayiş olunan "Uçurum" serialının ssenaristi, yazıçı Xanım Aydın deyir ki, serial çərkən əvvəlcə onun sinopsisi qurulur: "Əgər məhz serialdan danışırıqsa, serialın ümumi skeleti, ümumi karkası olmalıdır. Yeni ərsəyə gətiriləcək hər hansı bir serialın öncədən çəkilmiş çertyoju hazırlanır. Amma bu çertyoj da, təbii ki, təxmini və ümumdür. Gedişat boyu dəfələrlə müəyyən hissələri dəyişə, seriala yeni qollar artırılmalı, hansılarısa ləğv oluna bilər. Bu, artıq gedişatdan

ruhuna əsaslanır: "Ssenarini yazarkən içimdəki qurmaq, yaratmaq istəyinə daha çox əsaslanıram. Mənim üçün ruhumu, dünyaya baxışımı ifadə etmək çox əhəmiyyətlidir. Sonra da gördüklərimə və bildiklərimə əsaslanıram. Düşünürəm ki bir obraz yaradırsınız, obrazın danışmaq tərzindən ta yerinə qədər, hətta yanağındakı